

PRESUDA SUDA

28. travnja 1998.(*)

„Slobodno pružanje usluga – Slobodno kretanje kapitala – Oporezivanje štednje u obliku životnog osiguranja – Zakonodavstvo države članice koje uvodi različite sustave oporezivanja ovisno o mjestu poslovnog nastana poduzetnika koji je pružatelj usluga”

U predmetu C-118/96,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji su na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u uputili Länsrätten i Dalarnas län (Pokrajinski upravni sud u Dalarni, Švedska), prije Länsrätten i Kopparbergs län (Okružni upravni sud u Kopparbergu, Švedska) u sporu koji se vodi pred tim sudom između

Jessice Safir

i

Skattemyndigheten i Dalarnas län, prije Skattemyndigheten i Kopparbergs län,

radi prethodne odluke o tumačenju članaka 6., 59., 60., 73.B i 73.D Ugovora o EZ-u

SUD,

u sastavu: G. C. Rodríguez Iglesias, predsjednik, C. Gulmann, H. Ragnemalm, M. Wathelet i R. Schintgen, predsjednici vijeća, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida (izvjestitelj), P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch i P. Jann, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Tesauro,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Jessicu Safir, J.-M. Bexhed i G. Lundsten, odvjetnici u Stockholmu,
- za švedsku vladu, L. Nordling, *rättschef* u pravnom tajništvu (EU), pri Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za dansku vladu, P. Biering, voditelj odjela u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, u svojstvu agenta, uz asistenciju C. Vajda, *barrister*,

- za Komisiju Europskih zajednica, A. Caeiro, pravni savjetnik, i K. Simonsson, član pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Jessice Safir, koju zastupaju J.-M. Bexhed i G. Lundsten, švedske vlade, koju zastupa L. Nordling, danske vlade, koju zastupa P. Biering, vlade Ujedinjene Kraljevine, koju zastupa J. E. Collins, uz asistenciju C. Vajda, i Komisije, koju zastupaju K. Simonsson i H. Michard, članovi pravne službe, na raspravi održanoj 10. lipnja 1997.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 23. rujna 1997.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Odlukom od 22. ožujka 1996., koju je Sud zaprimio 12. travnja iste godine, Länsrätten i Dalarnas län (Pokrajinski upravni sud u Dalarni), prije Länsrätten i Kopparbergs län (Okružni upravni sud u Kopparbergu) na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u podnio je zahtjev za prethodnu odluku o tumačenju članaka 6., 59., 60., 73. B i 73. D istog ugovora.
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru postupka između Jessice Safir s domicilom u Švedskoj s jedne strane i Skattemyndigheten i Dalarnas län (porezna uprava pokrajine Dalarna), prije Skattemyndigheten i Kopparbergs län (porezna uprava okruga Kopparberg, u daljnjem tekstu: Skattemyndigheten), s druge strane, u vezi s plaćanjem poreza na premije životnog osiguranja s obilježjem štednje koje je ona 1995. platila tvrtki Skandia Life Assurance Company Ltd (u daljnjem tekstu: Skandia Life), britanskom osiguravajućem društvu koje posluje na švedskom tržištu, koje je podružnica u stopostotnom vlasništvu švedskog osiguravajućeg društva Skandia.

Švedsko pravo

- 3 Oporezivanju životnog osiguranja s obilježjem štednje (osiguranje K) u društvima sa sjedištem u Švedskoj podliježu i ta društva i osiguranici.
- 4 Osiguravajuća društva sa sjedištem u Švedskoj dužna su uplatiti porez na temelju laga (1990: 661) om avkastingskatt på pensionsmedel (zakon o oporezivanju mirovinskih investicijskih fondova). Taj porez tehnički ima obilježja poreza na prinos od kapitala osiguranja kojem podliježe osiguravatelj. Računa se paušalno, a za osnovu se uzima kapital društva utvrđen na kraju godine koja prethodi oporezivanju, umanjen za vrijednost financijskih dugovanja koja postoje u istom trenutku, a zatim pomnožen s prosječnom kamatnom stopom državnih obveza tijekom godine koja prethodi oporezivanju. Tako dobiven prinos oporezuje se po stopi od 27 %.

- 5 Osiguranici koji su osiguranje sklopili u društvima sa sjedištem u Švedskoj premiju ne mogu odbiti od svojih oporezivih prihoda. Kompenzacija tomu je da se nakon isteka osiguranja iznosi ne oporezuju.
- 6 Isto vrijedi za osiguranike koji su osiguranje sklopili u društvima sa sjedištem u inozemstvu.
- 7 Životno osiguranje s obilježjem štednje sklopljeno u društvima sa sjedištem u inozemstvu oporezuje se na temelju laga (1990: 662) om skatt på vissa premiebetalningar (premieskattelagen) (zakon o oporezivanju određenih iznosa koji su uplaćeni kao premija, u daljnjem tekstu: premieskattelag), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1991.
- 8 Prema odluci kojom se upućuje prethodno pitanje cilj premieskattelaga je zajamčiti u pogledu životnog osiguranja s obilježjem štednje neutralnost tržišnog natjecanja između osiguravajućih društava sa sjedištem u Švedskoj i društava sa sjedištem u inozemstvu.
- 9 Članak 1. premieskattelaga predviđa da su fizičke i pravne osobe koje imaju domicil u Švedskoj ili u njoj trajno borave, a sklopile su životno osiguranje u društvima koja nemaju sjedište u Švedskoj, dužne državi platiti porez na uplaćene premije. Na temelju članka 3. premieskattelaga porez iznosi 15 % iznosa premije.
- 10 Osim toga, ti se porezni obveznici moraju registrirati kod Skattemyndigheten, središnjeg tijela porezne uprave i prijaviti mu plaćanje premije.
- 11 Naposljetku, članak 5. premieskattelaga predviđa da to tijelo na zahtjev osiguranika može dodijeliti izuzeće od plaćanja poreza ili smanjiti taj porez za pola kad društvo u kojem je osiguranje potpisano podliježe, u državi u kojoj ima sjedište, porezu na dohodak usporedivom s porezom na dohodak koji plaćaju osiguravajuća društva sa sjedištem u Švedskoj. Porez na premije može se smanjiti za pola kad strani porez dosegne barem četvrtinu poreza na snazi u Švedskoj i ukinuti kad strani porez dosegne barem polovinu poreza na snazi u Švedskoj.
- 12 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev takvom mogućnošću izuzeća ili smanjenja poreza želi se izbjeći da se štediša koji životno osiguranje s obilježjem štednje sklopi u društvu sa sjedištem u inozemstvu ne oporezuje više od štediša koji takvo osiguranje sklopi u društvu sa sjedištem u Švedskoj.

Činjenice glavnog postupka

- 13 Budući da je početkom 1995. sklopila životno osiguranje s obilježjem štednje u društvu Skandia Life, Jessica Safir zatražila je od Skattemyndigheten izuzeće od plaćanja poreza na premije osiguranja sukladno članku 5. premieskattelaga.
- 14 Odlukom od 12. travnja 1995. Skattemyndigheten je porez napola smanjio i utvrdio ga u visini od 7,5 % iznosa premija uplaćenih Skandiji Life 1995., to jest u iznosu od 75 SEK-a.
- 15 Jessica Safir je protiv te odluke podnijela prigovor Riksskatteverketu, poreznom tijelu nadležnom za izuzeće, koje je 3. srpnja 1995. prigovor odbilo odlukom protiv koje nije dozvoljena žalba.

- 16 Dana 4. siječnja 1996. Jessica Safir je tako Skattemyndighetenu prijavila uplaćene premije istovremeno ističući da ne duguje porez na premije zbog toga što taj porez nije u skladu s pravom Zajednice.
- 17 Nakon što je ponovno proučio spis, Skattemyndigheten je odlukama od 17. siječnja i 25. siječnja 1996. ostao pri svojoj odluci o oporezivanju.
- 18 Tužbama od 22. siječnja i 13. veljače 1996. Jessica Safir je tada na Länsrättenu i Dalarnas länu (Pokrajinski upravni sud) pokrenula postupak poništenja Skattemyndighetenove odluke o oporezivanju.
- 19 U odluci kojom upućuje prethodno pitanje taj sud navodi da, unatoč cilju švedskog zakonodavca da održi stanje neutralnosti tržišnog natjecanja između štediša u švedskim osiguranjima i štediša u stranim osiguranjima, struktura oporezivanja je tehnički drukčija ovisno o tom ima li osiguravajuće društvo sjedište u Švedskoj ili u inozemstvu, pa bi ta razlika mogla ne biti u skladu s Ugovorom. Stoga je Sudu uputio sljedeće prethodno pitanje:
- „Kada se radi o tome da u državi članici, u pogledu nacionalnih osiguravajućih društava i stranih osiguravajućih društava koja u državi članici posluju putem određenog poslovnog subjekta, oporezivanje životnog osiguranja s obilježjem štednje, uvedeno s ciljem da se održi neutralnost u pogledu tržišnog natjecanja između štediša u nacionalnim i stranim osiguranjima, ima tehničke značajke poreza na prinos od kapitala osiguranja, paušalno izračunanog i zaračunatog osiguravatelju, je li oporezivanje premija osiguranja koje plaća osiguranik s domicilom u državi članici na temelju ugovora o životnom osiguranju sklopljenog s osiguravateljem u drugoj državi članici koji u prvoj državi članici posluje sukladno pravilima o prekograničnoj djelatnosti osiguranja, protivno člancima 6., 59., 60. ili 73.B i 73.D Rimskog ugovora, s time da porezna uprava porez na te premije osiguranja može ukinuti ili smanjiti za pola u slučaju da osiguravajuće društvo sa sjedištem u inozemstvu podliježe, u državi u kojoj ima sjedište, porezu na dohodak koji je usporediv s oporezivanjem nacionalnog osiguranja s obilježjem štednje u drugoj državi članici?”
- 20 Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li člancima 6., 59., 60. ili 73.B i 73.D Ugovora protivna primjena nacionalnog zakonodavstva poput onog u glavnom postupku, o oporezivanju životnog osiguranja s obilježjem štednje.
- 21 Prvo valja istaknuti da iako po trenutačnom stanju prava Zajednice područje izravnih poreza kao takvo ne potpada u nadležnost Zajednice, države članice svoju zadržanu nadležnost svejedno moraju provoditi poštujući pravo Zajednice (vidjeti osobito presudu od 14. veljače 1995., Schumacker, C-279/93, Zb., str. I-225., t. 21.).
- 22 Budući da osiguranja predstavljaju usluge u smislu članka 60. Ugovora, valja podsjetiti i da se, sukladno sudskoj praksi Suda, članku 59. Ugovora protivni primjena svakog nacionalnog propisa koji bez objektivnog opravdanja priječi pružatelju usluga da stvarno provodi tu slobodu (vidjeti osobito presudu od 5. listopada 1994., Komisija/Francuska, C-381/93, Zb., str. I-5145., t. 16.).
- 23 Iz perspektive jedinstvenog tržišta i u cilju ostvarenja ciljeva tog tržišta, članku 59. Ugovora protivni se i primjena bilo kojeg nacionalnog propisa koji za učinak ima to da je

između država članica teže pružati usluge nego što je slučaj s pružanjem usluga isključivo unutar jedne države članice (gore navedena presuda Komisija/Francuska, t. 17.).

- 24 Valja primijetiti da zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku utvrđuje drukčiji porezni sustav za životna osiguranja u obliku kapitalizirane štednje ovisno o tom jesu li ona sklopljena u društvima koja imaju ili nemaju sjedište u Švedskoj. Takva se razlika postupanja prema mišljenju švedske vlade objašnjava nemogućnošću da se u oba slučaja primijeni isti sustav i nužnošću da se popuni porezna praznina koja je rezultat neoporezivanja životnog osiguranja s obilježjem štednje uložene u društva koja nemaju sjedište u Švedskoj.
- 25 Stoga valja provjeriti stvara li takvo zakonodavstvo zapreke slobodnom pružanju usluga i jesu li te zapreke, prema potrebi, opravdane razlozima na koje se poziva švedska vlada.
- 26 Kao prvo, za razliku od osiguranika koji životno osiguranje s obilježjem štednje sklope u društvima sa sjedištem u Švedskoj, osiguranici koji takvo osiguranje sklope u društvima koja nemaju sjedište u Švedskoj moraju se registrirati kod središnjeg tijela porezne uprave, Skattemyndigheten, i prijaviti mu plaćanje premije, a to je tijelo koje je nadležno i za dodjelu izuzeća ili smanjenje poreza. Osiguranici, nadalje moraju sami podmiriti porez i u tu svrhu mobilizirati financijska sredstva, što za njih, kao što je istaknula Jessica Safir, ima negativne posljedice u smislu likvidnosti. Dakako, takve se obveze ne mogu same po sebi smatrati protivnima pravu Zajednice. Međutim, treba navesti da te obveze, uz nužnost poštovanja centraliziranog postupka, mogu pojedince odvratiti od toga da životno osiguranje u obliku kapitalizirane štednje sklope u društvima koja nemaju sjedište u Švedskoj s obzirom na to da u slučaju da takva osiguranja sklope u društvima sa sjedištem u Švedskoj ne bi imali obvezu posebnog poreznog postupanja jer bi se u tom slučaju porez naplaćivao u okviru toga društva.
- 27 Kao drugo, iz objašnjenja koja je prilikom rasprave ponudila švedska vlada proizlazi da iako, nakon proteka dužeg razdoblja, otkup životnog osiguranja s obilježjem štednje sklopljenog u društvu koje nema sjedište u Švedskoj osiguraniku nije skuplji od otkupa osiguranja sklopljenog u društvu sa sjedištem u toj državi, ishod može biti drukčiji kad otkup uslijedi nakon kratkog razdoblja. To što je nakon kratkog razdoblja otkup životnog osiguranja sklopljenog u društvu koje nema sjedište u Švedskoj skuplji drugi je element koji bi mogao odvratiti osiguranika od toga da sklopi takvo osiguranje s obzirom na to da u trenutku kad ga sklapa, on ne zna hoće li, i prema potrebi kada će, pokrenuti otkup.
- 28 Kao treće, kad osiguranik koji je osiguranje sklopio u društvu koje nema sjedište u Švedskoj traži izuzeće od poreza na premije ili njegovo smanjenje, Skattemyndigheten zahtijeva točne podatke u vezi s porezom na dohodak koji se primjenjuje na to društvo, osim ako to tijelo nije već o tom obaviješteno. No, kao što je naglasila Jessica Safir, takav je zahtjev osiguraniku osobito teško zadovoljiti. Isto tako, takav zahtjev može odvratiti osiguravajuća društva koja još ne posluju na švedskom tržištu od toga da na tom tržištu ponude svoje usluge, s obzirom na to da takav zahtjev podrazumijeva da ta društva svojim potencijalnim klijentima osiguravaju točne podatke o poreznom sustavu koji se na ta društva primjenjuje u nekoj drugoj državi članici.
- 29 Kao četvrto, zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku predviđa da utvrđivanje poreza primjenjivog na premije osiguranja ovisi o ocjeni koju upravno tijelo donese o

poreznom sustavu primjenjivom na osiguravatelja koji nema sjedište u Švedskoj. Kao što proizlazi iz spisa, Skattemyndigheten i Riksskatteverket su 1995. godine donijeli drukčije odluke što se tiče zahtjevâ za oslobođenje koje su podnijela neka britanska društva za životno osiguranje, dok britanski porezni sustav nije bio mijenjan. Zato je očito da su u tom smislu razilaženja u ocjeni poreznog sustava primjenjivog na osiguravatelje koji nemaju sjedište u Švedskoj po naravi takva da izazivaju nesigurnost koja osiguranike može odvratiti od toga da dugoročne ugovore poput ugovora za životno osiguranje s obilježjem štednje sklope kod osiguravatelja koji nemaju sjedište u Švedskoj.

- 30 U tim uvjetima zakonodavstvo poput onog koje je predmet glavnog postupka sadržava skup elemenata koji osiguranika mogu odvratiti od toga da životno osiguranje s obilježjem štednje sklopi kod društava koja nemaju sjedište u Švedskoj, a osiguravajuća društva odvratiti od toga da svoje usluge ponude na švedskom tržištu.
- 31 Valja dodati da, iako zakonodavstvo o kojem je riječ u glavnom postupku omogućava da se uzme u obzir porez primjenjiv u drugoj državi članici kako bi se, prema mišljenju švedske vlade, zadovoljilo načelo jednakog postupanja koje nameće pravo Zajednice, ono za posljedicu ipak ima učinak praga, kao što je istaknula Jessica Safir, zbog toga što se takav porez ne uzima u obzir kad ne doseže bar četvrtinu poreza koji je na snazi u Švedskoj. Naime, porez primjenjiv u drugoj državi članici mora predstavljati barem četvrtinu poreza na premije osiguranja da bi se mogao napola smanjiti, i bar polovinu tog poreza da bi se mogao ukinuti. Iz takvog učinka praga proizlazi da oporezivanje životnog osiguranja s obilježjem štednje u društvima koja nemaju sjedište u Švedskoj u većini slučajeva može biti više od oporezivanja koje se primjenjuje na takvu štednju uloženu u društva sa sjedištem u toj državi.
- 32 Osim toga, valja istaknuti da zakonodavstvo poput švedskoga otežava, pa i onemogućuje, nacionalnom sudu, na kojemu je da provjeri da porezni sustav nije diskriminirajući, usporedbu između s jedne strane poreza na prinos, koji opterećuje osiguranja sklopljena u društvima sa sjedištem u Švedskoj, i s druge strane poreza na premije osiguranja uplaćene društvima koja nemaju sjedište u toj državi.
- 33 No moguće je predvidjeti i druge sustave, koji su transparentniji, a ipak mogu popuniti poreznu prazninu na koju se poziva švedska vlada, i pritom su manje restriktivni prema slobodnom pružanju usluga, osobito sustav paušalnog poreza na prinos od kapitala od životnog osiguranja koji se na jednak način može primijeniti na sva osiguranja bila ona sklopljena u društvima sa sjedištem u predmetnoj državi članici ili u nekoj drugoj državi članici.
- 34 U tim uvjetima razlozi na koje se poziva švedska vlada, odnosno nemogućnost da se na životna osiguranja s obilježjem štednje sklopljena u društvima koja nemaju sjedište u Švedskoj primijeni isti porezni sustav kao na takva osiguranja sklopljena u društvima koja imaju sjedište u Švedskoj, kao i nužnost da se popuni porezna praznina koja proizlazi iz neoporezivanja životnih osiguranja s obilježjem štednje uložene u društva koja nemaju sjedište u Švedskoj, nisu takve naravi da opravdaju nacionalno zakonodavstvo o oporezivanju životnog osiguranja s obilježjem štednje koje u cjelini sadržava toliko ograničavajućih elemenata slobodnog pružanja usluga kao ono u glavnom postupku.

- 35 Slijedom gornjih razmatranja, nije potrebno ocijeniti protivi li se takvo zakonodavstvo i člancima 6., 73.B i 73.D Ugovora.
- 36 U tom smislu nacionalnom sudu valja odgovoriti da je članku 59. Ugovora protivna primjena nacionalnog zakonodavstva o oporezivanju životnog osiguranja s obilježjem štednje, poput onog koji je predmet glavnog postupka.

Troškovi

- 37 Troškovi švedske i danske vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine te Komisije, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne naknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanju koje su mu odlukom od 22. ožujka 1996. uputili Länsrätten i Dalarnas län (Okružni upravni sud u Dalarnasu), prije Länsrätten i Kopparbergs län (Okružni upravni sud u Kopparbergu), odlučuje:

Članku 59. Ugovora o EZ-u protivi se primjena nacionalnog zakonodavstva o oporezivanju životnog osiguranja s obilježjem štednje, poput onog koji je predmet glavnog postupka.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 28. travnja 1998.

[Potpisi]

* Jezik postupka švedski